

Destination SMEs -hankkeen opintomatka Vidzeme, Latvia, 3.-7.4.2017

Matkaraportti

Opintomatkan aikana tutustuimme matkailun kehittämiseen ja johtamiseen Latvian kansallisella ja paikallisella tasolla sekä matkailuyritysten verkostoihin ja yhteistyömalleihin Gaujan kansallispuistossa.

Opintomatkan järjesti Vidzeme Planning Region (http://www.vidzeme.lv/en/about_vidzeme), jonka tehtäviin kuuluvat aluesuunnittelu, alueen kehittäminen ja edunajaminen. Matkalle osallistui edustajia hankkeen partneriorganisaatioista sekä kunkin alueen sidosryhmistä.

Kansalliset ohjelmat matkailualan pk-yritysten kilpailukyvyyn ja vientikapasiteetit parantamiseksi
Madara Lūka, matkailun ja viennin osasto, Latvian Elinkeinoministeriö

Latvian elinkeinoministeriön edustaja kertoi Latvian matkailun tunnusluvuista ja kehittämisohjelmista. Latvian matkailussa on tapahtunut merkittävää kehitystä viime vuosien aikana. Tällä hetkellä matkailuala työllistää noin 78 000 työntekijää ja sen osuus BKT:sta on noin 4 prosenttia. Vuoden 2011 jälkeen Latvian matkailijamäärät ovat kasvaneet 50 prosentilla. Vuonna 2016 maassa vieraili 1,5 miljoonaa ulkomaalaista matkailijaa. Suurimmat matkailijamäärät saapuivat Venäjältä, Saksasta, Liettuasta ja Virosta (yhteensä n. 45 % kaikista ulkomaalaista matkailijoista).

Latvian matkailupolitiikan tavoitteena on varmistaa Latvian matkailusektorin kestävä kasvu edistämällä matkailupalvelujen kansainvälistä kilpailukykyä vientimarkkinoilla. Tarkempana tavoitteena on kehittää kestäviä matkailutuotteita, lisätä kansainvälisten matkailijoiden määrää, lieventää matkailun kausiluontoisuutta ja pidentää matkailijoiden viipymää. Matkailun kehittämistoimenpiteissä keskitytään 4 segmenttiin: MICE, terveystmatkailu, luontomatkailu sekä kulttuuri- ja luovat alat.

Matkailun kehittämisessä yhtenä painopisteenä on myös matkailusektorin pk-yritysten kilpailukyvyyn ja vientikapasiteetin edistäminen. Latvian matkailupolitiikan puitteissa mm. järjestetään erilaisia markkinointikampanjoita, osallistutaan kv-messuille, organisoidaan media- ja matkanjärjestäjien vierailuja, toteutetaan matkailun asiantuntijoille suunnattuja työpajoja ja seminaareja, julkaistaan matkailun markkinointimateriaaleja ja markkina-analyyssejä. Pk-yrityksille myönnetään taloudellista tukea yrityskohtaisia messustandeja varten sekä tuetaan yritysten osallistumista matkailukonferensseihin ja –seminaareihin.

Latviassa on käynnissä myös klusteriohjelma, jota rahoitetaan Euroopan aluekehitysrahaston kautta. Ohjelman kokonaisbudjetti on 6,2 milj. €. Ohjelmaan on valittu 14 klusteria – yritysten, tutkimus- ja koulutuslaitosten sekä muiden toimijoiden muodostamaa verkostoa. Klustereiden tavoitteena on lisätä yritysten kilpailukykyä, vientikapasiteettia ja edistää innovaatio- ja kehittämistoimenpiteitä. Enter Gauja on yksi ohjelmaan osallistuvista klustereista.

Gaujan kansallispuiston matkailuklusteri "Enter Gauja" – verkostoitumisen edut matkakohteen johtamisen ja aluekehityksen näkökulmasta
Andris Klepers, Vidzemen ammattikorkeakoulu

Gaujan kansallispuisto on Latvian vanhin suojelualue. Kansallispuiston matkailijamäärät ovat kasvaneet viimeisen kolmen vuoden aikana noin 45 prosentilla. Kasvuun on vaikuttanut Enter Gauja -klusteri, jonka toiminta käynnistyi 9 vuotta sitten. Klusteri on tuonut tehokkuutta matkailun markkinointiin, tuotekehitykseen ja vientiin. Tällä hetkellä klusterissa on mukana 55 yritystä ja 8 kuntaa Gaujan kansallispuistosta ja sen lähialueilta. Lisäksi toiminnassa on mukana alueen korkeakoulut.

Klusteria perustettaessa katsottiin tärkeäksi, että toimintaan voi osallistua myös kansallispuiston ulkopuolella olevia yrityksiä ja kuntia. Alkuvaiheessa toteutettiin kysely, jolla selvitettiin klusterin aluerajausta ts. toimijoilta kysyttiin minkä matkan he ovat valmiita matkustamaan säännöllisesti järjestettäviin klusterikokouksiin. Tämän perusteella määriteltiin, että klusterin toimintaan voivat osallistua sellaiset toimijat, jotka toimivat joko kansallispuiston alueella tai noin tunnin ajomatkan päässä sen rajasta.

Toimintaa ohjaa yhdessä laadittu klusteristrategia, jonka tavoitteet on harmonisoitu alueen matkailukohteiden strategioiden mukaisiksi. Klusterilla on myös johtoryhmä, jonka jäseninä on 6 yritysedustajaa, 4 kuntien

edustajaa, luonnonsuojelujärjestö, yliopisto ja klusterin toimisto (3). On koettu tärkeäksi, että jäsenet voivat vaikuttaa klusterin toimintaan. Siksi johtoryhmällä on neuvoa-antava rooli.

Klusterin jäseneksi pääsee kasvusta ja kv-markkinoista kiinnostuneet yritykset. Yritykset maksavat vuosittaisen jäsenmaksun, joka määräytyy yrityksen koon mukaan. Lisäksi yritykset osallistuvat markkinointikuluihin (kohtuullinen panostus). Tällä tavoin on pyritty sitouttamaan yritykset toimintaan.

Klusterin yrityksiä ja muita matkailualan toimijoita markkinoidaan temaattisten kokonaisuuksien avulla: Enter Manor, Enter History, Enter Nature. Lisätietoja: <http://www.entergauja.com/en/things-to-do>

Kuntarajat ylittävä yhteistyö – Valmieran kaupungin ja sen naapurikuntien matkailun kehittämisstrategia, Valmiera+

Anita Tīlena, Valmieran kaupunginvaltuusto

Valmiera ja sen naapurikuntiin kuuluvat Koceni, Burtņieki ja Beverina ovat laatineet yhteisen matkailun kehittämisstrategian vuosille 2012–2018. Tavoitteena on lisätä matkailukohteen alueellista, kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä yhteismarkkinoinnin ja brändityön avulla. Toiminnalle on valittu kahdeksan pääsuuntaa: tapahtumat, gastronomia, kulttuuri, urheilu ja aktiviteetit, ostosmatkailu, liikematkailu ja hyvinvointimatkailu. Yhteistyössä on luotu uusia markkinointimateriaaleja, kuten nettisivut (<http://www.visit.valmiera.lv/lv/>), esitteet ja oltu esillä kv-messuilla. Kunnat laativat vuosittaiset yhteistyösopimukset yhteisistä matkailutoimenpiteistä.

Toimintaa ohjaa matkailun neuvottelukunta, jonka jäseniin kuuluu yrityksiä, kuntien edustajia sekä koulutus- ja tutkimuslaitoksia. Neuvottelukunta kokoontuu säännöllisesti ja ylläpitää vuoropuhelua yritysten kanssa. Yhteistyössä korostuu myös kokemusten ja tiedon vaihto alueiden välillä.

Yhteistyön puitteissa on käynnistetty useita yhteisiä aloitteita. Yksi näistä on Cinema Pedal 2017 –tapahtuma, jossa yhdistyy liikunta ja elokuvat. Tapahtumaa varten on perustettu eripituisia pyöräilyreittejä, pop-up elokuvateattereita yritysten tiloihin sekä mobiilipeli (tapahtuman sivut: www.kinopedalis.lv).

Park of Senses – seikkailupuisto Gaujan kansallispuistossa

Iluta Urbanoviča, Park of Senses

Park of Senses yksi Valmieran kaupungin suosituimmista aktiviteettikohteista, joka on toteutettu osittain kuntarahoituksella. Puistossa on puiden väliin rakennettu monipuolinen kiipeilyrata sekä yli 2 kilometrin pituinen kävelyreitti, joka on tarkoitettu kulkea paljasjaloin. Kävelyreitillä varrella on luonnonmateriaaleilla päällystettyjä osuuksia (kävyt, pikkukivet, sammal, havunneulaset jne.) ja tasapainoilua vaativia esteitä. Ajatuksena on, että polku herättelee aisteja. Radan lopussa jalkojen annetaan levätä yrttikylvyssä.

Seikkailupuistossa järjestetään erilaisia tapahtumia, kuten ”magical night of senses”, jonka aikana kävijät voivat tutustua puiston ratoihin sekä maistella paikallista ruokaa. Lisätietoja: <http://www.sajutuparks.lv/en/>, <http://www.latvia.travel/en/sight/gauja-steep-banks-park-senses>

Barefoot trail

Valmiermuiža's alus – Enter Gauja klusteriin kuuluva yritys

Aigars Ruņģis, olutpanimon johtaja ja Ieva Stīpniece Hospitality Manager.

<http://www.rigagauja.lv/en/>

Valmiermuiža's alus -yrityksestä on muodostunut suosittu ruokamatkailukohde, joka houkuttelee niin kotimaisia kuin ulkomaalaisia matkailijoita. Yritys aloitti olutpanimotoiminnalla, mutta on laajentanut palvelujaan ja nykyisin yrityksellä on oma ravintola, hevostalli sekä kaksi ravintolaa Riikassa, jotka myyvät panimon tuotteita. Yritys työllistää tällä hetkellä 100 työntekijää, joista 30–40 toimii panimossa. Muut työntekijät keskittyvät ravintoloiden ja tallin toimintaan sekä tapahtumapalveluihin.

Panimon läheisyydessä sijaitsevalla hevostallilla järjestetään tutustumiskierroksia sekä ratsastustunteja. Lisäksi tallissa järjestetään taidenäyttelyjä ja juhlatilaisuuksia niille varatuissa tiloissa. Rakennukset ovat vuokrattu kunnalta. Olutpanimoon pääsee tutustumaan oppaan kanssa ja kierroksiin usein yhdistetään olutmaistajaiset. Yrityksen ravintoloissa voi maistella perinteistä korkeatasoista ruokaa, jonka raaka-aineet ovat hankittu paikallisilta pienviljelijöiltä. Näiden lisäksi yritys järjestää erilaisia tapahtumia, kuten pihamyymäisiä, joissa myydään paikallisia ja latvialaisia tuotteita.

Yrityksen toiminta on hyvä esimerkki asteittain tapahtuvasta kehittämisestä (step-by-step). Yrittäjä korosti, että hän laajensi toimintaansa sitä mukaa kun se oli mahdollista ja sille oli tarvetta. Aluksi hänellä ei ollut omaa kokkia, vaan hän tilasi ruoat paikalliselta cateringyritykseltä. Myöhemmin lisätyöntekijöiden palkkaaminen tuli mahdolliseksi. Yritys on myös panostanut oppaiden koulutukseen ja oppaat ovatkin hyviä tarinankertoja ja tärkeä osa matkailupalvelukokonaisuutta.

“Gulbenes – Alūksnes bānītis” – kapearaiderautatie Gulbenen & Alūksnen kaupunkien välillä

<http://www.latvia.travel/en/sight/gulbene-aluksne-small-train-banitis>

Gulbenen ja Alūksnen kaupunkien välillä kulkeva höyryjuna on ainoa Baltian maassa säännöllisesti liikennöivä kapearaidejuna. Yksityinen yritys ylläpitää toimintaa ja omistaa junan. Kyseinen yritys on tehnyt sopimuksen Latvian junayhtiön kanssa radan ylläpidosta.

Höyryjunasta on tullut suosittu matkailukohde, koska se kulkee läpi kauniiden maalaismaisemien. Juna pysähtyy kahdeksassa eri kylässä, joten se on lisännyt myös näiden alueiden saavutettavuutta ja matkailijoiden määrää alueilla. Junaan on mahdollista ottaa mukaan oma polkupyörä, jolloin kyliin tutustuminen on helpompaa.

Junan voi vuokrata juhlia tai muita ryhmämatkoja varten. Yritys järjestää tilauksesta opastettuja retkiä sekä ohjelmapalveluja, kuten junaryöstö-esitykset. Lisäksi erilaiset tapahtumat, kuten joulu- ja pääsiäisretket, houkuttelevat matkailijoita junan kyytiin. Yritys toteuttaa yllämainittuja palveluja yhteistyössä paikallisten yritysten ja näyttelijöiden kanssa. Vastaavanlaista toimintaa voitaisiin toteuttaa myös Pohjois-Karjalassa. Lisätietoja:

<http://www.banitis.lv/eng/index.htm>

Cēsiksen konserttisali

http://cesukoncertzale.lv/en/par_koncertzali/

Latvian valtio on rahoittanut konserttisalien rakentamista eri puolille Latviaa. Vidzemen alueelle rakennettiin yksi konserttisali, Cesiksen kaupunkiin. Tämä konserttisali ja sen ohjelma houkuttelevat kävijöitä mm. maan pääkaupungista ja Virosta saakka. Tiloissa järjestetään noin 100 esitystä vuodessa, vain viikonloppuisin. Vuodessa konserttisalissa vierailee noin 80 000 kävijää. Arkipäivinä rakennus on ”koko kansan paikka”, jolloin sen tiloissa järjestetään mm. tanssiharjoituksia ja soittotunteja. Rakennuksessa on myös paikallisen musiikkikoulun luokkahuoneita.

Konserttisali tiedottaa paikallisia yrityksiä ohjelmastaan, jotta nämä voivat muokata palvelujaan sen mukaisesti. Lisäksi se tekee yhteistyötä Cesiksen linnan kanssa: kävijät voivat vierailla linnassa ennen konserttia tai esityksen alkua. Tämä lisää tapahtumien vetovoimaa.

Cēsiksen matkailutoimisto

Andra Magone, matkailutoimiston johtaja, <http://cesupils.lv/en/>

Cēsiksen matkailutoimisto on kunnan omistama toimisto, joka kuuluu Enter Gauja –verkostoon. Matkatoimisto ylläpitää matkailutoimintaa Cesiksen linnassa, joka on suosituin matkailukohde Vidzemen alueella. Toimiston tavoitteena on kunnostaa linnaketta ja kehittää sen matkailutoimintaa. Linnan tiloissa toimii mm. matkamuistoja myyvä yritys, joka on valittu kohteeseen kilpailutuksen perusteella. Lisäksi linnan tiloissa järjestetään

opastuskierroksia sekä näyttelijöiden avulla toteutettua ohjelmaa, kuten keskiaikaisia illallisia ja kilpailuja. Esimerkkejä ohjelmasta: <http://cesupils.lv/en/special-offers-2/theatrical-programmes/>
Myös tämä käytäntö osoitti, että tarinankerronta tuo lisäarvoa matkailupalveluille.
Lisätietoja linnan matkailupalveluista: <http://www.entergauja.com/en/things-to-do/history/cesu-viduslaiku-pils>

Gaujan kansallispuisto

Rolands Auziņš, Latvian luonnonsuojelujärjestön Vidzemen hallinto-osaston johtaja ja ohjelmapalveluja tarjoavan yrityksen Ezi (Enter Gaujan jäsen), <https://daba.gov.lv/public/eng/>

Gaujan kansallispuisto on suurin Latviassa oleva kansallispuisto (n. 900 km²) ja sijaitsee seitsemän kunnan alueella. Kansallispuisto on perustettu 40 vuotta sitten. Vuosittain siellä vierailee noin miljoona kävijää, mutta tähän lukumäärään on huomioitu myös kansallispuiston alueella olevien kaupunkien matkailijat (mm. Sigulda ja Cesis). Kansallispuiston reittien ja levähdyspaikkojen rakentamiseen on saatu EU-rahoitusta, noin miljoona euroa. Puiston erikoisuuksiin kuuluvat hiekkakivikalliot.

Lisätietoja nähtävyyksistä: <http://www.entergauja.com/en/things-to-do/nature#page=3>

Kansallispuiston alueella toimii matkailuyrityksiä, jotka tarjoavat erilaisia aktiviteetteja matkailijoille. Näistä esimerkkinä Ezi, joka järjestää mm. yhteishenkeä nostattavia leikkejä ryhmille, urheilutapahtumia ja kilpailuja. Lisätietoja: <http://www.ezi.lv/en>

Ungurmuižan kartano

Ieva Malceniece, Ungurmuižan kartanon johtaja

<http://www.entergauja.com/en/things-to-do/history/ungurmuiza>

<http://www.entergauja.com/en/things-to-do/enter-culture/ungurmuiza-1>

Ungurmuižan kartano on 1700-luvulla rakennettu kartano, jota kunta vuokraa yksityiselle yritykselle matkailukäyttöä varten. Kunta ja yritys ovat tehneet monivuotisen sopimuksen tilojen käyttöoikeudesta. Yritys järjestää kartanossa opastettuja kierroksia, konsertteja, näyttelyjä ja sen voi varata juhlatilaisuuksia varten.

Kartanon pihamaalla on myös ravintolarakennus, jossa toimii toinen yritys. Ravintolayrittäjä ja kartano tekevät tiivistä yhteistyötä keskenään. Matkailijoiden on myös mahdollista majoittua kartanon tiloissa.

Kartano kuuluu Enter Gaujan –verkostoon ja sitä markkinoidaan Enter Manors –teeman alla, sloganilla "Hidden in nobel silence":

<http://www.entergauja.com/en/things-to-do/enter-manors>

